

ВИЗНАЧЕННЯ ЗАВДАНЬ ПОВОЄННОЇ РЕКОНСТРУКЦІЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Одним із ключових елементів процесу стратегічного планування економічного відновлення економіки України є стратегічне планування повоєнної реконструкції промисловості. Процес включає встановлення цілей та завдань процесу.

Визначення завдань повоєнного відновлення промисловості України потребує:

- **формулювання ключових характеристик** поствоєнної моделі економічного розвитку України як цільових параметрів стратегічного планування та встановлення орієнтирів повоєнного відновлення промисловості України;
- **визначення втрат промислового сектора**, обумовлених повномасштабною війною Росії в Україні;
- **урахування зміни ендегенних та екзогенних чинників**, що впливають на промислову діяльність різних типів територій.

Відсутність стратегічного бачення та концептуальна невизначеність процесу відновлення спричинили розробку протягом 2022 р. кількох варіантів таких планів [3–5]. Ці документи певним чином взяли на себе роль стратегічного окреслення майбутнього розвитку шляхом визначення пріоритетних та перспективних напрямів залучення інвестицій на цілі відновлення України. Але не було встановлено чіткої мети, стратегічних цілей процесу, завдань (проблем) для вирішення, принципів, механізмів дії та взаємодії у ході їх вирішення задля досягнення мети тощо економічного відновлення країни. Відповідно, залишаються неокресленими й стратегічні цілі та завдання повоєнної реконструкції вітчизняної промисловості.

Вирішити проблеми відсутності стратегічного бачення як процесу економічного відновлення і зокрема окреслення промислового розвитку як частки економічної відбудови можливо на підставі концептуалізації бачення економічного розвитку України у повоєнний період. **Необхідність концептуального бачення процесу** є обов'язковим елементом стратегічного планування. Такий підхід дозволить не лише визначити способи досягнення стратегічних цілей, встановити та чітко прописати багаторівневі механізми перетворення соціально-економічної системи країни в процесі післявоєнного відновлення, але всім потенційним стейкхолдерам процесу оцінити власні можливості та визначитися з інвестиційними позиціями.

При формуванні цілей та завдань промислової реконструкції країни необхідно враховувати *рамкові умови побудови поствоєнної моделі економічного розвитку*. Рамковими умовами побудови поствоєнної моделі економічного розвитку пропонується встановити ті, що гарантують дієвість економіки України та її спроможність конкурувати в європейському економічному просторі. Зокрема, це вимагатиме: - досягнення цінової стабільності, стабільності національної валюти та відсоткових ставок, подолання дефіциту бюджету, зменшення державного боргу; - забезпечення достатньої кількості людських (у тому числі висококваліфікованих кадрів, які мають досвід та навички впровадження інновацій) і матеріальних ресурсів, інфраструктури (енергопостачання, телекомунікації, транспорт і ін.), забезпечення якості освіти і дослідницької діяльності; - врегулювання

впливу урядової політики на конкурентні позиції економічних суб'єктів шляхом надання державної допомоги; - розвитку малого та середнього підприємництва (частка сектора у загальному обсязі ВВП – 40–50 %, охоплення – близько 70 % зайнятого населення), спроможності малих підприємств отримувати економічну вигоду від спрощеного доступу на ринки; - структурної трансформації економіки на підставі постіндустріального розвитку, доступу до сучасних передових технологій у межах міжнародної технічної допомоги.

На формування характеристик поствоєнної економічної моделі розвитку України та завдання повоєнної реконструкції промисловості зобов'язання накладатимуть:

- *необхідність імплементації Угоди про асоціацію ЄС*, що передбачає здійснення відповідних кроків у таких секторах економіки як енергетика (у тому числі ядерна), транспорт, захист навколишнього середовища, промислова політика та підприємництво, сільське господарство, регіональна політика, оподаткування, надання фінансових послуг, туристична діяльність, космічні дослідження, охорона здоров'я, науково-технічна співпраця, культура, освіта тощо;

- *затверджені Указом Президента України Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року*, які встановлено як беззаперечні орієнтири розроблення проєктів прогнозних і програмних документів економічної, соціальної та екологічної спрямованості;

- *необхідність захисту національних інтересів в економічній та енергетичній сферах*, що передбачає забезпечення енергетичної незалежності країни; стійкість функціонування енергетичного сектора; імпортозаміщення мінеральної сировини енергетичного сектора; екологічно прийнятний вплив енергетики на навколишнє природне середовище; пріоритетність забезпечення сталого розвитку національної економіки; недопущення енергетичної бідності населення у спосіб, що не спотворює функціонування конкурентних енергетичних ринків; економічну ефективність використання енергоресурсів; енергоефективність національної економіки [6].

У рамках формування нової поствоєнної моделі економічного розвитку країни необхідним є **врахування вимог європейської промислової політики** для формування у галузях промисловості перспективної конкурентоспроможності [2]. До них віднесено:

- *цифровізацію виробничих процесів*, що передбачає не лише встановлення сучасного обладнання або програмного забезпечення, але і фундаментальні зміни в підходах до зовнішніх комунікацій та управління людським капіталом;

- *зелений лад*, що окреслює необхідність зменшення енергоємності та застосування екологічних обмежень у виробничих процесах;

- *безпеку та локалізацію*, що передбачає задоволення потреб виробництва сировиною та суспільних потреб, а також з урахуванням локалізації виробничої діяльності в місцях, що дозволяють скорочувати ланцюги постачання;

- *кібербезпеку та технологічну безпеку*, пов'язану з доступом до технологій, необхідних для виробництва та впровадження науково-дослідних робіт;

- *суспільство високих компетенцій*, в якому формування людського капіталу є базовою вимогою технологічного розвитку на підставі поєднання людських здібностей, їх фізичних можливостей та машин.

Другим **важливим елементом стратегічного планування** відновлення та реконструкції промисловості України є визначення втрат промислового сектора. Але це не лише фізичне руйнування промислових об'єктів та промислової інфраструктури. Перш за все, зміна **чинників продуктивної спроможності регіонів**, які формуються під впливом продуктивних сил регіонів та міжгалузевих зв'язків, міжрегіонального та міжмуніципального співробітництва. Самі чинники та елементи, що їх формують, зазнали суттєвих змін внаслідок повномасштабної агресії Росії проти України. Тож важливим елементом визначення завдань промислової реконструкції є формування політики

економічного відновлення з урахуванням регіональних особливостей та чинників продуктивної спроможності регіонів.

Визначення завдань повоєнної реконструкції промисловості України конкретизується необхідністю технологічної та структурної модернізації виробничого сектора, переходу на високотехнологічні виробництва [1]. Це передбачає:

- створення виробництв товарів з високою доданою вартістю, у тому числі спрямованих на підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва, зростання ступеню перероблення с / г сировини, з особливим акцентом на експортоорієнтовану с / г продукцію;
- зростання енергоефективності підприємств, екологізація економічної діяльності, декарбонізація промисловості;
- розвиток альтернативної енергетики й технологій видобутку вуглеводнів та конверсії вугілля; підтримку справедливого переходу «вуглецево-залежних» регіонів;
- розвиток високотехнологічних галузей та виробництва наукомісткої, енергоощадної, експортоорієнтованої продукції (нанотехнології, ядерна енергетика, авіа-, ракето-, суднобудування тощо);
- розвиток індустрії виробництва та переробки обладнання ВДЕ (впровадження технологій повторного використання срібла, алюмінію, літію);
- перезапуск аерокосмічної галузі на базі державної підтримки та приватних компаній, успішних вітчизняних космічних R&D-центрів з іноземним фінансуванням та забезпечення інтеграції галузі ракетобудування в простір New Space.

Таким чином, визначення завдань повоєнного відновлення промисловості України потребує *формулювання ключових характеристик* поствоєнної моделі економічного розвитку України, *визначення втрат*, обумовлених повномасштабною війною Росії в Україні; *урахування змін ендогенних та екзогенних чинників*, що впливають на промислову діяльність функціональних типів територій та *формують продуктивну спроможність регіонів*. Ефективна реконструкція промисловості України вимагає побудови політики економічного відновлення з урахуванням *регіональних особливостей та чинників продуктивної спроможності регіонів*, що потребує формування територіально-орієнтованих інструментів промислового відновлення.

Список використаних джерел:

1. Snigova O. Y. (2022). Post-war recovery and structural modernization of the economy of Ukraine : All-Ukrainian Scientific Conference «Ukrainian Present – 2022: Realities of War and Prospects for the Restoration of the Country». Lutsk : Donetsk National Technical University. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/45896/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BA%D0%B0_.pdf
2. Updating the 2020 New Industrial Strategy: Building a stronger Single Market for Europe's recovery. Brussels, 05.05.2021. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-industrial-strategy_en
3. План відновлення України від наслідків війни. 2023. URL: ///C:/Users/osnig/Downloads/%D0%9F%D0%BB%D0%B0%D0%BD_%D0%92%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_03_2023.pdf
4. План відновлення України. 2022. URL: <https://recovery.gov.ua/>
5. План заходів з післявоєнного відновлення та розвитку України. 2022. URL: <https://www.davr.gov.ua/povidomlennya-pro-oprilyudnennya-proyektu-planu-zahodiv-z-pislyavoyennogo-vidnovlennya-ta-rozvitku-ukraini>
6. Снігова О. Як організувати відновлення України з прицілом на ЄС. *Економічна правда*. 2022, трав. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/05/3/686566/>